

UČITELJSKI TOVARIŠ

Glasilo avstrijskega jugoslovanskega učiteljstva

Vse spise, v oceno poslane knjige itd. je pošiljati samo na naslov:

Uredništvo Učiteljskega Tovariša v Idriji.

Rokopisov ne vračamo.

Vse pošiljatve je pošiljati franko.

Učiteljski Tovariš izhaja vsak petek popoldne. Ako je ta dan praznik, izide list dan pozneje. Vse leto velja . . . 10—K pol leta . . . 5— „ četrt leta . . . 2-50 „ posamezne številke po 20 h.

Za reklamne notice, pojasnila, poslana, razpise služb je plačati po 20 h za petit-vrsto. Priloge poleg poštnine 15 K.

Za oznanila je plačati od enostolpne petit-vrste, če se tiska enkrat . . . 14 h „ „ „ dvakrat . . . 12 „ „ „ „ trikrat . . . 10 „ za nadaljnja uvrščenja od petit-vrste po 8 h. Oznanila sprejema Učiteljska tiskarna (telefon št. 118).

Naročnino, reklamacije, to je vse administrativne stvari je pošiljati samo na naslov:

Upraviništvo Učiteljskega Tovariša v Ljubljani.

Poštna hranilnica št. 53.160.

Reklamacije so proste poštnine.

Naznanilo.

Naznanilo o glavni skupščini „Zaveze avstr. jugoslovanskih učiteljskih društev“, ki smo ga priobčili v zadnji številki „Učiteljskega Tovariša“, popravljamo v toliko, da se letošnja XXII. glavna skupščina ne bo vršila v Ljubljani, temveč v Rudolfovom na Dolenskem. Odpade tudi izlet na Gorenjsko.

Vodstvo „Zaveze avstr. jugoslov. učiteljskih društev“.

Tajnik: **Frane Gärtner.**

Predsednik: **L. Jelenc.**

Moč nasilja.

Oj, zlati vek zdaj muzam kranjskim pride!

Za svobodo, resnico in pravico!

Dostojnost, poštenost, pravičnost in razsodnost so postale vlačuge. Korupiranost, demoralizacija, degeneriranost so si nadejale nase oblačilo lepote in so sedle na stol kreposti! Moč nasilja jih je posadila nanj, in danes so se prevzele že toliko, da so si prisvojile celo najvišje moči v deželi za zaščito. Devi pravičnosti je padel njen posvečeni simbol iz rok, in danes sedi pred vladno palačo na Bleiweisovi cesti v Ljubljani oskrnjena kot vlačuga brez načel, brez moči, oblečena v plašč strankarstva političkih strasti. Na cesti pred njo pa vidimo poteptano značajno kranjsko učiteljstvo, ki ga vedno bolj pogreza v blato lastno poštenja. Svet se je zasukal: danes triumfujejo kreature!

Korupirane razmere vidno napredujejo. Vnanji toki in dogodki jih blaže, notranji jih poostrujejo. Anarhija narašča! Kmalu človeku ne bodo priznavali več pravice do eksistence! Glad je plačilo za delo, da se čimprej uredniški prisposoba učitelja Jakliča in duhovnika Kreka: Kakor pes za plotom! In vendar živimo v prosvetljenem XX. stoletju v najsrečnejši državi — v Avstriji! Patriotizem razvema naša sra, narodnega navdušenja se topimo, a v duhu si mislimo, da smo — na Turškem.

Za danes ne bomo naštevati vseh podrobnih slučajev, ki vse to dokazujejo; pripravljeno pa imamo vse, tako da bo jubilejski letnik našega lista imel vestno zapisano zgodovino današnjih razmer, zapisano s krvavimi črkami. Trdno smo prepričani, [da čas nekoč dvigne vsa ta dejstva, in z njimi se bo neusmiljeno boril proti onim, ki so jih proizročili!

Z grobov prihaja piš, ki diši po krivičnosti vlade. Baron Schwarz se gotovo še spominja imenovanja Janka Nep. Jegliča voditeljem na II. m. š. v Ljubljani. Tedaj je bil gospod deželni predsednik proti principu, da se ima pri nameščenju ozirati na starostna službena leta. Dal je prednost strankarstvu in prezrl štirinajst učnih oseb! Nič več in nič manj kakor štirinajst! Pa kaj to! Saj so bili samo značajni učitelji — ali po Krekovi-Jakličevi brzojavki z Dunaja psi za plotom! Deset službenih let ni upošteval in spravil je v grob moža, ki je bil mož poštenja,

mož dolgega, napornega, trudapolnega in vestnega dela. — Mož počiva v miru, a njegov spomin živi med kolegi, živi pa tudi v spominu zadnji, usodepolni, smrtni udarec in žive v spominu njega proizročitelji! Grobovi tulijo!...

Pred kratkim se je vršilo imenovanje voditelja na III. m. š. v Ljubljani. Pritisk in napetost v dež. šol. svetu sta bila silna. Vladna stranka si je volila prvega iz terne mestnega šolskega sveta, klerikalci so postavili svojega somišljenika Slomškarja. Razmerje glasov 6:6. Odločevati ima predsednik baron Schwarz.

Vladni zastopnik je tedaj pozabil na svoje dostojanstvo, pozabil na svojo stranko, pustil svoje ljudi na cedilu in se pridružil pri glasovanju — klerikalcem. Pokazal je vzor disciplino svojim pristašem, pokazal nepristranost in pravičnost vlade v pravi luči. Mnenje večine vladne stranke ni prišlo pri njem v poštev. A pokazal nam je, da mi nimamo danes objektivnega, nepristranskega vladnega predstojnika, temveč namesto tega le klerikalnega strankarja, ki ne po lastni volji in mnenju, temveč po mnenju in volji klerikalcev zastopa mnenje vlade. Pravičnost in objektivnost sta si nadeli krinko hinavstva. Nazori naše vlade igrajo danes vlogo vlačuge, ker je deželni predsednik izkušal to svoje dejanje opravičiti s tem, da stoji na stališču upoštevanja službenih let. (Kvalifikacija ne pride pri naši pravični vladi v poštev.)

Tako hitro izpreminjajo ti močje svoja stališča, in vendar je znano, da se je deželni predsednik izrazil, da proti dr. Šusteršiču ne more nastopiti. — Dr. Šusteršič je načelnik klerikalne stranke, a ne načelnik vlade. Če se da dež. predsednik terorizirati od političkih strank, tedaj on ne pojmuje svojega poklica in kaže tudi svojo nezmožnost. Tu je dokaz pristranosti očitviden, zakaj vsi člani vladne stranke so bili proti predlogu, ki je on zanj glasoval.

Koliko smisla imajo ti ljudje za učiteljstvo, kaže najlepše njih načelo: Zaradi enega učitelja nočem priti z dr. Šusteršičem navzkriž! Učitelj je živina vlade, pes za plotom! Da pa gre krajni šolski svet s svojo denunciatko predlogo preko okr. šol. sveta — ker v okr. šol. svetu nimajo klerikalci večine — do dež. šol. sveta, to pa kaže najvišjo vrsto nasilja in korupiranosti režima barona Schwarza, ki s takim svojim početjem navaja in vzgaja učiteljstvo k neznačajnosti.

Kreature prihajajo danes na površje, in pod režimom barona Schwarza ne sme danes zaupati učiteljstvo niti v pravičnost in objektivnost okr. šol. nadzornikov. (Čast izjemam!) Dovolj je povedano s temi besedami. Učiteljstvo danes ne sme pričakovati od vlade nikake pomoči, ker vlada se je pokazala proti učiteljstvu sedaj v jasni luči, in danes lahko konstatujemo, da je najhujši nasprotnik naprednega in značajnega učiteljstva danes pri nas vlada, ki si je nadal poleg birokratizma nase še krinko strankarstva!

Kdor se čuti zmožnega in sposobnega, da se okoristi na podlagi današnjega položaja — temu svobodna pot! Čim hitreje se bo vršil proces, tem hitreje bo na vrhuncu in tem prej bo nasilja konec. Nikar pa ne pričakujte, da se vam bomo vdali vsi, in tudi sene čudite, če bo moč odporne sile toliko, da bo z delom prevladalo delo in moč onih, ki jih pridobite z nasiljem. Bodite prepričani, da oni, ki se upre današnjemu nasilju, mora čutiti v sebi tudi nekaj zmožnosti in sposobnosti za delo, sicer bi se ne upiral, ker delo je edino orožje, ki nas sigurno obrani nasilja! Nasprotno se pa oni, ki ne čutijo v sebi nikakih zmožnosti, prvi izkušajo okoristiti.

Če nas torej sedaj prične preganjati še vlada sama v lastni režiji, se temu nikakor ne bomo čudili, če misli vlada, da bo to v interesu šolstva: mi smo na vse pripravljeni!

Za svobodo, resnico in pravico! — To ostane naše geslo tudi v bodočnosti. In če se spuste vse vladnoklerikalne strasti na nas, mi in kar je naših ne krenemo niti za las od svojih nazorov in s svojega pota poštenja in dela!

Eno zahtevo pa poudarjamo z vsem naglasom: Hitro stran od nas, kdor se hoče greti ob sedanjí moči nasilja in protizakonitosti deželnega šolskega sveta v Ljubljani! Minečemo ni vohonovni hinavcev — čiste morajo biti naše vrste! Kdor nima volje in nima moči, da bi v najhujših časih persekucije in nasilja ostal zvest svojim načelom, zvest svojim tovarišem in tovarišicam, ta je slabič, ta naj gre tja, kamor se zateka danes vse, kar ni rabnega, da bižes svojim čistim značajem vzgajalo slovensko mladino v — značajnosti!

Kakor piše zadnji „Domoljub“ (stran 338.), je dne 15. maja t. l. govoril na Robu nadučitelj Štrukelj o boju na nož. Komu imponira ta prostaska sirovost klerikalnega Franca Moora?! Ampak če bo Slomškarja z noži začela uveljavljati svoja načela, bo ji li zaščitnik tudi baron Schwarz, ki je že viden slovenske krvi? Bo li na to klanje tudi nadzornik Stiasny z uradnim svojim pritiskom tiral značajno učiteljstvo?

Pa čeprav pride klerikalno-vladna podivjanost do zadnjega izbruha svojih strasti, eno je gotovo: **Kar je značaje, ti ostanejo!** Ako jim vzamete vse, enega ji ne morete vzeti. In to je čast!

Kakšne šole imajo koroški Slovenci?

Pod tem naslovom smo čitali v zadnji številki „U. T.“ članek, ki je zbudil v nas opravičeno ogorčenost. Članek je bil pretirano stvaren, zato se tudi nič ne čudimo, da do-

tični pisec ni hotel povedati par krepkih in ostrih besed v obsodbo sirovega, na Koroško se utihotaplajočega prusizma. Članek se pač boji zamere pri Nemcih, ker ve, da terorizirajo slabše, da jim pomole kar sirovo pest pod nos, če se drzne kdo očitati Nemcem krivična postopanja, da še celo svojo najprimitivnejšo pravico človek ne sme poudarjati, sicer ga gledajo ko tigri ter ga brez usmiljenja sunejo v stran. „Politika ne pozna morale!“ učijo nekateri podkupljeni nemški učenci, in Nemci se ravna po tem nauku povsod tam, kjer so si svesti premoči. Obratno pa zakričijo, če se jim drugod stopi malo na njihove grabežljive prste, ter vpijejo po svojih listih o zatiranju in preganjanju svojih „bratov“, rjovejo o neolikani in sirovosti drugih „manjvrednih“ narodov. Seve, sirov in brutalen proti drugim sme biti le „preblagi“ German, ker je on olikan in kulturen ter sme zaradi tega z drugimi počenjati kar mu je všeč! Dvojna morala!

Sreča boli človeka, ko sliši, da so tukaj in tam ustanovili šulferajnsko šolo, v katero bodo lovili slovensko deco ter jo vzgojili v sovražnike lastne krvi. Pa zakaj je slovensko ljudstvo še tako zaljubljeno v to nemščino? Ali misli, da se s pomočjo nemščine brez dela in brez skrbi živi? Kaj še! Nemški kmetje in delavci so ravno takšni siromaki trpini kakor večina slovenskih; tiste težave, ki tlačijo Slovenca, tlačijo tudi Nemca. Ko bi bila nemščina zdravilo za vse človeške težave in nadloge, bi se je učili potemtakem tudi vsi drugi narodi, ki jih je kakih 800 na svetu. Še Madjari, ki imajo vendar jako težak jezik, se ne učijo nemščine, ampak strastno ljubijo svojo madjarščino, dobro vedo, da more le materinščina biti pravi ključ do prepotrebne izobrazbe in da je grdo ter neznačajno, na stroške materinskega jezika učiti se tujega.

To resnico si mora slovensko ljudstvo enkrat vbiti v glavo ter se vedno in povsod po nji ravnati. Osobito bi se moralo tudi strogo držati načela, da z Nemcem na slovenskem ozemlju ne govori drugače nego slovenski, ker le na ta način bi prišla slovensčina do potrebne veljave in spoštovanja. Ta trditve sloni na popolni resnici, zakaj če mi sami ne spoštujemo lastnega blaga, tem manj ga bodo tuji! Madjare in Fince se nikdar ne prezira tako kakor nas Slovence, ker se bojimo postaviti se na lastne noge, ker hodimo vedno le za Nemci, osobito v kulturnih vprašanjih. Preden bi storili kak samostojen korak naprej, se vedno vprašamo — četudi ne javno — kaj bi k temu rekli Nemci, bi li posnemali nas? To škilanje na Nemce mora pa enkrat prenehati!

Bodimo samostojni; gojimo samoraslo kulturo, pogledimo česče kot do sedaj k drugim narodom, kaj ti počenjajo, za katerimi ideali stremijo, ter se tudi mi ogrejmo za stremjenja, ki se nam vidijo obče koristna!

Le na ta način si pribori spoštovanja pri sosednih, posebno pa pri drugih kulturnih narodih.

In k tej, na pravem spoznavanju sloneči samostojnosti nam pomodi sreča junaška!